

Advies over :

- het voorstel voor een verordening (EEG) van de Raad betreffende het statuut van de Europese onderlinge maatschappij, en
- het voorstel voor een richtlijn van de Raad tot aanvulling van het statuut van de Europese onderlinge maatschappij met betrekking tot de rol van de werknemers⁽¹⁾

(92/C 223/15)

De Raad heeft op 26 maart 1992 besloten, overeenkomstig de bepalingen van de artikelen 54 en 100 A van het Verdrag tot oprichting van de Europese Economische Gemeenschap het Economisch en Sociaal Comité te raadplegen over de voornoemde voorstellen.

De Afdeling voor industrie, handel, ambacht en diensten, die met de voorbereiding van de desbetreffende werkzaamheden was belast, heeft haar advies op 6 mei 1992 goedgekeurd. Rapporteur was de heer Ramaekers, co-rapporteur de heer Flum.

Het Economisch en Sociaal Comité heeft tijdens zijn 297e Zitting (vergadering van 26 mei 1992) het volgende advies uitgebracht, dat met meerderheid van stemmen (8 stemmen tegen, 15 onthoudingen) is goedgekeurd.

- I. Het Comité stemt met de ontwerp-verordening betreffende het CME-statuuut in en tekent hierbij het volgende aan :

1. Inleiding

1.1. Het Comité is verheugd over de belangstelling van de Europese instellingen voor de mutualistische sector, welke uit dit Commissievoorstel voor een verordening betreffende het statuut van de Europese Onderlinge Maatschappij (EOM-CME) blijkt. [Noot van de vertaler: de afkorting EOM wordt in het corpus van het Commissiedocument gebruikt; in de toelichting daarentegen wordt de afkorting CME gebezigd.]

1.2. In verscheidene resoluties van het Europees Parlement (Rapport-Mihr in 1982, Rapport-Avgerinos in 1987) en in het advies van het Economisch en Sociaal Comité van 19 september 1990 werd de betekenis van coöperatieve vennootschappen, onderlinge maatschappijen en verenigingen onderstreept en werd de aandacht gevestigd op de bijzondere problemen die de Europese eenwording voor deze ondernemingen met zich meebrengt. Met de thans door de Commissie voorgestelde tekst wordt een nieuwe, beslissende stap gezet naar erkenning van het specifieke karakter van deze sector op Gemeenschapsniveau.

1.3. Het statuut van de Europese Onderlinge Maatschappij bestrijkt zowel sociale-verzekeringsfondsen als onderlinge verzekeringsmaatschappijen, die niet alleen een aantal kenmerken met elkaar gemeen hebben, maar op diverse punten ook van elkaar verschillen.

1.4. Met elkaar gemeen hebben deze beide soorten van onderlinge maatschappijen, dat zij door de verzekerden zelf worden bestuurd („mutualistische democratie”), dat zij ten aanzien van de te dekken risico's niet

selectief zijn (solidariteitsprincipe), dat het overschot nooit wordt verdeeld en dat er geen gebruik wordt gemaakt van betaalde klantenwerving. Zij verschillen o.m. van elkaar door het feit dat zij doorgaans onder verschillende ministeries vallen (sociale-verzekeringsfondsen onder Sociale Zaken, onderlinge verzekeringsmaatschappijen onder Economische Zaken), dat zij verschillende risico's dekken (met de menselijke persoon samenhangende risico's enerzijds, en alle risico's, zoals schadegevallen en levensverzekering, anderzijds) en dat zij onderworpen zijn aan een specifieke regelgeving. Bovendien komen de diverse nationale wetgevingen t.a.v. onderlinge verzekeringsmaatschappijen min of meer overeen, terwijl de wettelijke bepalingen ten aanzien van sociale-verzekeringsfondsen zich in elke Lid-Staat in samenhang met de sociale-verzekeringssystemen hebben ontwikkeld: sommige regelen de verplichte ziektekostenverzekering, terwijl andere een aanvulling vormen op of een alternatief zijn voor verplichte verzekeringsstelsels.

1.5. Het Comité acht het van het grootste belang dat de drie ontwerp-verordeningen betreffende de statuten van de Europese vereniging, de Europese onderlinge maatschappij en de Europese coöperatieve vennootschap gelijktijdig worden behandeld en vastgesteld.

1.6. Het Comité dringt daarbij aan op handhaving van een zijns inziens essentieel beginsel, nl. van de zgn. „passerelles”. Dit houdt in dat elk van deze drie Europese rechtsvormen door een nationale vereniging, onderlinge waarborgmaatschappij of coöperatie kan worden opgericht.

1.7. Aangezien de in de verordeningen te regelen materie evolueert, dienen hierin volgens het Comité soepele herzieningsmogelijkheden te worden ingebouwd, zodat b.v. de volledige opsommingen in de bijlagen kunnen worden bijgewerkt.

⁽¹⁾ PB nr. C 99 van 21. 4. 1992, blz. 40-57.

1.8. Aangezien in de ontwerp-verordening op tal van punten naar nationale wetgeving wordt verwezen, zou het volgens het Comité een goede zaak zijn als de Commissie haar vergelijkende analyse van deze nationale wetgevingen voortzet.

2. Standpunt van het Economisch en Sociaal Comité

2.1. Het standpunt van het Comité ten aanzien van het CME-statuut is opgenomen in een advies van 19 september 1990, waarin de volgende zes essentiële verlangens worden uitgesproken:

2.1.1. Invoering van een facultatief en subsidiair specifiek rechtsinstrument i.v.m. de lacunes of beperkingen van het Europees economisch samenwerkingsverbond (EESV) en de Europese vennootschap (SE). Dit instrument moet ook toegesneden zijn op de specifieke kenmerken van de ondernemingen in deze sector.

2.1.2. Uitwerking van financieringstechnieken waarmee het eigen kapitaal kan worden versterkt of uitgebreid.

2.1.3. Inachtneming van het beginsel „één man één stem”, dat voor rechtspersonen aanpasbaar moet zijn.

2.1.4. Overgang van activa bij ontbinding naar een instelling die een soortgelijk doel nastreeft.

2.1.5. Toegankelijkheid van het statuut voor natuurlijke en voor rechtspersonen.

2.1.6. Mogelijkheid tot oprichting van dit soort Europese vennootschap door fusie, vorming van dochterondernemingen, omvorming van een nationale onderneming, dan wel ex nihilo.

3. Wijze waarop in het voorstel aan deze verlangens is tegemoetgekomen

3.1. Aan deze wens wordt in algemene zin tegemoetgekomen door de ontwerp-verordening, en in het bijzonder door diverse consideransen die aan het eigenlijke statuut voorafgaan.

3.2. De financiering van de Europese Onderlinge Maatschappij wordt behandeld in artikel 44, waarin wordt bepaald dat de CME onder dezelfde voorwaarden als de bij haar oprichting betrokken rechtspersonen uit de Staat waar de CME haar zetel heeft, toegang heeft tot alle financieringsmiddelen.

3.2.1. Het Comité is van mening dat die bepaling tot concurrentievervalsing zou kunnen leiden tussen CME's die in verschillende Lid-Staten zijn gevestigd.

3.2.2. De ideale, maar misschien niet te verwezenlijken situatie in een dergelijke Gemeenschapscontext zou zijn, dat elke Europese Onderlinge Maatschappij, waar haar zetel ook moge zijn gevestigd, kan beschikken over de financieringsmogelijkheden die door een van de nationale wetgevingen worden gegeven.

3.2.3. Uiteraard is het Comité zich bewust van de praktische moeilijkheden die aan dit voorstel zijn verbonden en van het risico van scheefftrekking van de concurrentie tussen enerzijds Europese en anderzijds nationale Onderlinge Maatschappijen. Men dient echter te bedenken dat dit statuut onder meer ten doel heeft, de Europese Onderlinge Maatschappijen in staat te stellen op voet van gelijkheid met kapitaalvennootschappen grensoverschrijdende activiteiten te ontplooiën. Mocht de hierboven voorgestelde oplossing echter niet werkbaar blijken, zou de CME op zijn minst toegang moeten kunnen krijgen tot zowel de financieringsmogelijkheden die worden geboden door de nationale wetgeving van het land waar zij haar zetel heeft, als tot de financiële instrumenten overeenkomstig de nationale wetgevingen van de landen waar zij vestigingen heeft.

3.2.4. Het Comité roept de Commissie op, verder te zoeken naar een Europese oplossing voor de financiering, waarbij zij dient te bedenken dat het voor onderlinge maatschappijen zeer moeilijk is hun eigen middelen uit te breiden.

3.3. In artikel 20 wordt bepaald dat aan elk lid van een CME één stem wordt toegekend. Het Comité stelt voor, aan dit artikel een bepaling toe te voegen waardoor voor leden die rechtspersonen zijn, meervoudig stemrecht wordt ingevoerd. Het aantal toe te kennen stemmen zou bijvoorbeeld worden berekend naar rato van hun eigen ledental. Om te voorkomen dat één lid de absolute meerderheid heeft, zou statutair een bovengrens moeten worden vastgesteld.

3.4. Volgens artikel 52 wordt bij verdeling van de activa het batig saldo hetzij aan CME's, hetzij aan onderlinge maatschappijen of daarmee gelijkgestelde lichamen toegewezen, tenzij de statuten een andere regeling voorschrijven.

3.4.1. In de toelichting wordt voor die uitzondering het argument aangevoerd dat rekening dient te worden gehouden met bepaalde nationale wetgevingen waarin het principe van de belangeloze overgang van activa niet bekend is. Als dit inderdaad de reden is, zou moeten worden bepaald dat het batig saldo zal worden verdeeld volgens het principe van belangeloze overgang, en bij CME's in Lid-Staten waar van een ander principe wordt uitgegaan, volgens de in die Lid-Staat ter zake geldende regeling. Deze formulering heeft het voordeel dat de statutaire uitzondering niet geldt voor landen waar belangeloze overgang gebruikelijk is en evenmin voor landen waar zulks niet in de wetgeving ter zake is geregeld.

3.5. Het mag verrassend heten dat in artikel 2 van de ontwerp-verordening niet de mogelijkheid van oprichting door natuurlijke personen voorkomt. De CME wordt immers gedefinieerd als een vereniging van personen (toelichting: I en zevende considerans).

Er zijn trouwens nog meer argumenten aan te voeren om ook deze oprichtingsmogelijkheid toe te laten:

3.5.1. Ten eerste heeft het Economisch en Sociaal Comité er in zijn advies van 19 september 1990 (paragraaf 3.3 e.v.) op gewezen dat de Europese NV (SE) voor de drie types van ondernemingen in de sector „sociale economie” niet geschikt is als rechtsinstrument voor grensoverschrijdende samenwerking. Een van de oorzaken daarvan is dat de SE niet open staat voor natuurlijke personen, zodat dezen zich niet op Gemeenschapsniveau kunnen organiseren. Dit is vooral in grensgebieden van belang. Met het oog daarop heeft het Comité er destijds op aangedrongen, dat coöperaties, onderlinge waarborgmaatschappijen en verenigingen statutair zowel voor natuurlijke als voor rechtspersonen openstaan.

3.5.2. Ten tweede heeft Europees Commissaris Cardoso e Cunha, die bevoegd is voor „sociale economie”, in zijn mededeling aan de Commissie van september 1991 verklaard dat de opzet weliswaar is, het coöperaties, onderlinge waarborgmaatschappijen en verenigingen gemakkelijker te maken van de voordelen van de interne markt te profiteren, maar nog verder gaat: het doel is ook, bij te dragen tot de verwezenlijking van het Europa van de burger, door natuurlijke personen in staat te stellen coöperaties, onderlinge waarborgmaatschappijen en verenigingen met Europees statuut op te richten.

3.5.3. Ten derde zouden natuurlijke personen geen CME kunnen oprichten, terwijl de statuten van de Europese Vereniging (artikel 3) natuurlijke personen wel de mogelijkheid bieden een CME op te richten als zich daartoe 21 natuurlijke personen verenigen die onderdaan zijn van twee Lid-Staten, en (volgens de interpretatie van de Commissie), de Europese Coöperatieve Vennootschap na haar oprichting wel natuurlijke personen als leden kan toelaten. Het is wenselijk dat de drie types van ondernemingen in de sector „sociale economie” op dezelfde wijze worden behandeld, en wel uitgaande van het statuut dat de meeste voordelen biedt: dat van de Europese Vereniging.

Wegens het onderscheid tussen onderlinge verzekeringsmaatschappijen en sociale-verzekeringfondsen, stelt het Comité m.b.t. het opnemen van natuurlijke personen een „twee-snelhedenregeling” voor:

- bij onderlinge verzekeringsmaatschappijen (bijlage 1) zouden natuurlijke personen als stichtende leden moeten worden toegelaten zodra het statuut van kracht wordt,
- bij sociale-verzekeringfondsen (bijlage 2) zou na het verstrijken van een termijn van vijf jaar na de inwerkingtreding van het statuut opnieuw moeten worden bekeken of het raadzaam is natuurlijke personen als oprichters toe te laten.

3.6. Het Comité zou om te beginnen graag in artikel 2 de mogelijkheid opgenomen willen zien dat een CME ex nihilo door natuurlijke personen wordt opgericht, waarbij met het in de vorige paragraaf gemaakte onderscheid rekening moet worden gehouden.

4. Voorgestelde wijzigingen in de overige bepalingen van de ontwerp-verordening

4.1. Artikel 1.2, tweede gedachtenstreepje

In dit artikel wordt de mogelijkheid geboden in de statuten een uitzondering te maken op het beginsel dat bestuurders die geen werknemers van de CME zijn, geen vergoeding wordt toegekend. Deze uitzondering druist volkomen tegen de grondbeginselen van de „sociale economie” in. Het Comité stelt voor alle vormen van directe vergoeding uit te sluiten, maar de terugbetaling van door bestuurders gemaakte onkosten (reiskosten, verblijfkosten...) toe te staan.

4.2. Artikel 2.2, eerste alinea

Met betrekking tot de mogelijkheid tot omzetting zou het Comité van de Commissie graag een duidelijke definitie krijgen van wat onder „daadwerkelijk in verscheidene Lid-Staten een reële activiteit uitoefent” wordt verstaan.

4.3. Artikel 7.4, tweede gedachtenstreepje

Het Comité stelt voor, hier behalve kredietverlening en verzekeringsbedrijf ook herverzekering te vermelden.

4.4. Bijlagen

4.4.1. In de bijlagen dienen volgens het Comité twee Duitse vormen van onderlinge maatschappij te worden opgenomen:

- „gesetzliche Krankenkassen” in de zin van het *Sozialgesetzbuch* (SGBV),
- „gewerbliche Berufsgenossenschaften” in de zin van artikelen 545 en 762 van de *Reichsversicherungsordnung* (RVO).

4.4.2. Voor Spanje dienen in bijlage 1 ook te worden opgenomen:

- *Mutuas de Accidentes de Trabajo, reguladas por la Ley de Seguros Privados, de 2 de agosto de 1989.*

II. Het Comité stemt in met het richtlijnvoorstel tot aanvulling van het statuut van de Europese onderlinge maatschappij m.b.t. de rol van de werknemers. Het wenst daarover de volgende opmerkingen te maken:

1. Het Comité constateert tot zijn tevredenheid dat de Commissie, ter completering van het statuut van de Europese onderlinge maatschappij, ook de nodige aandacht besteedt aan de rol van de werknemers.

In de richtlijn worden de nationale wetgevingen inzake medezeggenschap, voorlichting en raadpleging van de werknemers gecoördineerd. De richtlijn vormt hiermee een onmisbare aanvulling op het statuut van de Europese onderlinge maatschappij.

1.1. Deze richtlijn is een belangrijk onderdeel voor een beleid dat tot doel heeft de economische en sociale samenhang van de Gemeenschap te versterken.

1.2. De opzet van deze richtlijn is, ervoor te zorgen dat voor werknemers een voorlichtings- en raadplegingsprocedure wordt ingevoerd en dat zij kunnen meewerken aan de ondernemingsplanning van de Europese onderlinge maatschappij.

1.3. Het Comité acht het van het allergrootste belang dat verordening en richtlijn gelijktijdig van kracht worden.

2. In zijn adviezen over het statuut van de Europese vennootschap heeft het Comité reeds herhaaldelijk zijn principiële instemming betuigd met inspraak van werknemers en beklemtoond dat deze een belangrijke voorwaarde is voor de ontwikkeling van een democratische samenleving en een Europa van de burger.

2.1. In dit verband stelt het Comité eens te meer vast dat werknemers de mogelijkheid moeten krijgen hun belangen binnen de onderneming gezamenlijk te laten vertegenwoordigen en aan de totstandkoming van bepaalde besluiten mee te werken, zonder dat afbreuk wordt gedaan aan de verantwoordelijkheid van de directie en een efficiënte bedrijfsvoering. Het Comité heeft

deze visie in zijn adviezen van 25 oktober 1972, 29 mei 1974 en 28 maart 1989 over de SE reeds benadrukt.

2.2. Wegens de onderlinge politieke, maatschappelijke, historisch en ideologisch bepaalde verschillen tussen de Lid-Staten, heeft de participatie van werknemers zich niet helemaal volgens hetzelfde patroon ontwikkeld en heeft zij niet in alle Lid-Staten hetzelfde niveau bereikt.

3. Het Comité is van mening dat ook t.a.v. de Europese onderlinge maatschappij op dit gebied — zoals overigens op tal van andere gebieden — voorlopig geen uniforme regeling kan worden bereikt.

3.1. In het licht daarvan kan worden ingestemd met de door de Commissie voorgestelde oplossing, een flexibel inspraaksysteem aan te bieden, waarbij wordt gerefereerd aan wat in de Lid-Staten op dit gebied reeds is geregeld.

3.2. Het Comité vindt echter dat het in de Lid-Staten reeds bereikte niveau van inspraak en medezeggenschap in geen geval in het gedrang mag komen of worden verlaagd.

3.3. De door de Commissie voorgestelde medezeggenschapsmodellen zouden bijgevolg inhoudelijk gelijkwaardig moeten worden gemaakt.

Gedaan te Brussel, 26 mei 1992.

*De Voorzitter
van het Economisch en Sociaal Comité*

Michael GEUENICH

BIJLAGE

bij het advies van het Economisch en Sociaal Comité

Het volgende wijzigingsvoorstel is tijdens de beraadslagingen verworpen: ten minste één vierde van de leden hebben ervoor gestemd:

Deel II, paragraaf 1

Na de eerste zin het volgende toe te voegen:

„Uitgaande van het subsidiariteitsbeginsel vindt het echter dat dit een kwestie van onderling overleg tussen werkgevers en werknemers van iedere organisatie afzonderlijk zou moeten zijn.”

Uitslag van de stemming

Stemmen vóór: 20, stemmen tegen: 65, onthoudingen: 9.